

Olvasó sarok

Végső búcsú özvegy Horthy Istvánnétól

Életének 96. esztendejében, 2013. április 18-án angliai otthonában elhunyt Edelsheim Gyulai Ilona grófné, aki 1918. január 14-én született a felföldi Nyitra környéki településen. Férje, Horthy István (1904-ben született, és 1942 augusztus 20-án a Keleti fronton repülőgépszerencsétlenség következtében hunyt el.) Felesége, Ilona grófnő is férjével volt a harc-téren, vöröskeresztes nővérként dolgozott, de ő nem szállhatott fel a gépre, kormányzóhelyettes volt. Egyetlen fiuk, ifjabb Horthy István 1941-ben született.

Ilona grófnő földi maradványainak hazahozatala után tisztelői Budapesten, majd másnap Kenderesen vehettek tőle végső búcsút. Az utóbbi helyen 2013. május 2-án, a Horthy-ligetben tartották a gyászszerartást. Ott a közel 1500 gyászoló, tisztelők között e sorok írója is jelen lehetett unokahúgával, Marikával és férjével, Kovács Andrással. A temetési szertartás irányítását Koltai Gábor filmrendező látta el. A gyászszerartást a helyi római katolikus plébános, Mészáros Ferenc tartotta. Ezt követően a Horthy Társaság elnöke Kocsis Sándor búcsúztatott. Ezután Kenderes város polgármestere Pádár

Lászlóné méltatta a grófnő életpályáját: "Özvegy Horthy Istvánné Edelsheim Gyulai Ilona grófnő az utolsó, hiteles történelmi személyiség távozott el közülünk, aki a két világháború közötti korszak eseményeit, tapasztalatait átadta a jelenkor számára." - mondta a polgármester asszony. Becsület és kötelesség című műve egy őszinte, tiszteletreméltó vallomása valamennyiünk számára.

Az újratemetés, s a Horthy család tagjainak hazahozatala

Az évenkénti hazalátogatást ide Kenderesre is Ilona grófnő szervezte. Vitathatatlan érdeme van abban is, hogy a kormányzó úr és családtagjai magyar földben nyugodhatnak. Legutóbb tudomásunkra adta, hogy nagyon fáradt. Amit elmondott, sugárzó békével tette, és az öröklétben való hittel mondta.

Cseh Judit kenderesi református lelkész a Horthy családra emlékezve vett végső búcsút Ilona grófnőtől. Az országgyűlés elnöke, Lezsák Sándor a "Nemzet nagy halottjától" vett végső

búcsút. Többek között elmondta: életét végigkísérte a hűség valamint a hazája és a Horthy család iránt érzett tisztelete. Özvegy Horthy Istvánné 1993-ban megkapta a Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét a két világháború közötti időszakban végzett munkájáért, kifejtett ellenállási tevékenységéért, a "kiugrási politika" támogatásáért, valamint a portugáliai magyarság körében végzett munkássága elismeréseként.

Végezetül a kormányzó-helyettes özvegyétől fia, ifjabb Horthy István búcsúzott. Nem könnyű az a helyzet, amikor a fiú búcsúzik az édesanyjától. E gondolatai között elmondta: "édesanyám nagyon sokat imádkozott azért, hogy a magyarok egy napon fogjanak össze és tanulják meg tisztelni és szeretni egymást."

Befejezésül ifjabb Horthy István is azt kívánta, hogy a magyarság közt megértés, békesség legyen, s ez váljon valóra. István a jelenlevő Horthy leszármazottak nevében is búcsúzott az elhunyt idős rokonuktól. Valamennyiünknek megköszönte, hogy végső búcsút vettünk eltávozott szerettüktől.

A gyászszertartás végén a világban szétszóródott Horthy-leszármazottak a közeli Horthy-sírkápolnába kísérték Ilona grófnő nemzeti színű zászlóval letakart fehér koporsóját, amelyet az elhunyt végső nyughelyén helyeztek örök nyugalomra.

Ilona grófnő haláláról és temetéséről több lap (Magyar Nemzet, Fórum), rádió és televízió is hírt adott, illetve rövid tájékoztatást jelentetett meg. A Kos-

suth Rádió Vasárnapi Újság című műsora május 5-i számában Cservenka Judit egy a grófnővel való korábbi interjú részletével emlékezett. Abból tudhattuk meg, hogy az özvegy Horthy Istvánné 1985-ben látogatott először haza 40 év után, amely akkor nagy boldogságot jelentett számára.

Találkozásaim a Horthy család emlékeivel és Ilona grófnővel

Egyesületünk Turista Szakosztályával jártunk először Kenderesen a Horthy emlékhelyeken 2002. október 25-én, ott helyi idegenvezetőnk Faragó Edit volt. Látogatásunk végén megkérdeztem Editkétől, hogy talán rokona a Horthy családnak, hogy ilyen reális, kiváló tájékoztatást tartott nekünk? (Erről az utunkról a Vakok Világa című lap 2003. februári számában jelent meg egy részletes írásom.)

A következő látogatásunk 2003. szeptember 7-én volt, a Horthy család tagjai újratemetésének 10. évfordulóján. Annak az emlékezésnek a végén özvegy Horthy Istvánné dedikálta számunkra a Becsület és kötelesség című művét. Ez volt az első személyes találkozás Ilona grófnővel és István fiával. Egyébként e kötetét többen is javasoltuk, hogy készítse el az egykori stúdiónk a hangoskönyvtárunk részére. E kötet jelenleg is kölcsönözhető a könyvtárunkból.

Másodszor 2006. február 17-én Ilona grófnővel a Budapest Rákosfalvai Álmos Vezér téri általános iskola egyik

termében megtartott rendezvényen találkoztam.

Elmondhattam neki: "Olyan egykori idős sorstársakkal beszélgettem el (gyerekekkel), akik a két világháború közt Budapesten a vakok iskolájában, (intézetében) tanultak. Az egykori kisdiaok elmondták, hogy a karácsonyi ünnepségükön Horthy kormányzó úr felesége, Magdolna asszony velük töltötte el az ünnepség egy részét, Ennek végén anyai szeretettel ölelte magához, majd megajándékozta a gyermekeket." Ilona Grófnő ezt nagy örömmel hallotta, hiszen tudta, hogy az anyósa mennyire jótekingódó személy volt. (Vakok Világa, 2008. január)

A harmadik találkozás özvegy Horthy Istvánnéval 2007. február 10-én történt Kenderesen, Horthy Miklós kormányzó úr halálának 50. évfordulója alkalmából.

Az Utak, emlékek Kovács Andrásékkal című írásomból olvassanak el egy kis ízelítőt:

2007. február 10-én Kenderesre utaztunk annak az 50. évfordulója alkalmából tartott rendezvényre, hogy országunk kormányzója, Vitéz Nagybányai Horthy Miklóst (1957. február 9-én Portugáliában meghalt) ünnepeljük. Az emlékezés ökumenikus istentisztelettel kezdődött a református templomban. Ezt követően a Horthy-sírkápolnába mentünk, ahol a kormányzó úr és családtagjai nyughelyeinek a koszorúzása következett az előtte történt szándéknyilvánítás sorrendjében. Ennek ismeretése szerint Bózsöny Ferenc, a Magyar Rádió bemondója szólította a vi-

rágot elhelyezők sokaságát.

Ebéd után a művelődési házban Koltai Gábor Horthy című filmjének vetítése következett, melynek főszereplői: Ilona grófnő, a fia, ifj. Horthy István és Nemeskürty István tanár; de számos közéleti ember is megszólalt benne. A két és fél órás művet a rendező vezette és kommentálta. Emberségről, hazaszeretetről, értékekről kaphatunk példát. Lenyűgöző hatású volt e kiváló filmalkotás, hosszan zúgott a taps. Én ehelyett szívem szerint néhány percig csendben álltam volna - adózva az említett kor embereinek, a küzdelmes múltnak és a mű készítőinek.

A negyedik találkozás alkalmával Ilona grófnőt a kilencvenedik születésnapján kerestük fel budapesti tartózkodási helyén, a Falk Miksa utcai lakásán Varga Ákos tanár kollégámmal.

Ötödik alkalommal 2008 szeptemberében látogattuk meg özvegy Horthy Istvánnét az előbb említett pesti lakásában Kovács Edit tanárnő évfolyamtársammal. Úgy fogadott bennünket, mint rokonait. Közel egy órát beszélgettünk vele.

Ilona grófnővel portugáliai tartózkodása idején telefonon többször is beszélünk. Nagy öröm volt számunkra, mikor ő is hívott bennünket és áldott húsvéti ünnepeket kívánt.

Temetésén fájó szívvel búcsúztunk egy kiváló jellemű magyar asszonytól, akit többen is "Lelki édesanyánknak" tekintettünk.

Lak István

VAKONDOKOK

Olykor-olykor eltűnődöm
a Magyarok némely szaván,
Mikor a vak mondja,
Megnézem, s látom.
Képletes talán.
Hiszen nem vagyok vak,
Csak nem látok.
Micsoda különbség.
Ugye csodáljátok?
Azt hogy világtalan,
Szívből utáljátok.
Gyönyörű ez a nyelv,
Mindent kifejez,
Örömet, bánatot,
Minden árnyalatot,
Bátor, okos,
Buggyuta gondolatot.
Végül is belátod,
Lehet jó a meglátásod,
Akkor is ha nem látod.

Nagy Vendel
2013 05 15

Ugye visszajössz?

Itt a pilóta beszél! Mind magam, és a személyzetünk nevében köszönjük, hogy légitársaságunkat választották. Úti célunk Dublin, menetidőnk három és egynegyed óra. Tíz perc múlva felszállunk. Mindnyájuknak jó utat! Kérjük biztonsági öveiket bekapcsolni!

Fiatal, szőke lány ül a bal oldali széksorban. Gondolataiba és walkman-je

zenéjébe mélyed. Hamar elszalad ez az öt hét. Aztán méltóságteljesen lódul neki a hatalmas súly. Könyörtelenül rohannak hátra a repülőtér fényei. A kelő Hold diszkréten pillant be az ablakon. Majd lassan a gép köré oson, s kisvártatva megjelenik a másik oldalon. Odanéz a lány, összerezzen. Mintha ez a Hold nem az iménti lenne! A mélyből,

ködökön át városok fényei sejlenek, úszva felfelé. S valahol, messze, a mélyben erdők, dombok ölelésében egy torok elszorul, és egy ráncos arcon könnyek óvakodnak lefelé.

Kedves Utasaink! Itt a pilóta beszél. Tíz perc múlva megérkezünk. Szíveskedjenek öveiket bekapcsolni! Reméljük, jól utaztak!

Feltűnnek a repülőtér fényei, lustulva simulnak a gép mellé. Kissé pattogva ér földet a nagymadár, szél lehet

odakint. Felhangzik a köszönet tapsa, álmos utasok nyúlnak csomagjaik után. A szőke lány megtöröli szemét, sietve száll ki. Megérkezett. Megérkezett?! Hat hét, egy új haza! Honvágy? Melyikhez?! Barátok várják, s négy órányi út, le délre. Kislányom, ugye visszajössz?

*Erdei Manó,
Zalaegerszeg, 2013. április 12.*

"A hang a lélek ruhája"

Vaknak lenni nem csak azt jelenti, hogy nem láthatjuk a nagyvilág ezer szépségét, hogy le kell mondanunk a látás-adta élményekről, hogy nem tobzódhatunk a színek pazar pompájában, hanem azt is, hogy nem ellenőrizhetjük arcát, s mozdulatait annak, akivel beszélünk, s így elesünk olyan előnyöktől, amiknek felhasználása esetleg az egész tárgyalásnak más irányt szabhatott volna. Ezzel szemben mi magunk ki vagyunk annak szolgáltatva a látó fél ítéletének, aki bennünket még szabadabban, minden tartózkodása nélkül figyelhet meg. Ez utóbbi ellen mit sem tehetünk, de a megítélés, mérlegelés, azaz a másik fél értékelése tekintetében mi sem vagyunk teljesen fegyvertelenek. Ha látni nem is látjuk, de hallani annál inkább halljuk embertársainkat. Hallani pedig a legtöbb vak tud. Hallani, mondom, mert hallani és meghallani valamit, az nem ugyanaz. Hiszen halla-

nak a látók is, sokan meghallják a legparányibb neszt is, de ha nekiindítanánk őket egyedül, bekötött szemmel az utcának, vagy akár csak a jól ismert lakásnak, nem vitás, hogy szánalmas kudarc és keserves sérülések lennének az eredménye. Így esné, mert ők nem hallják azt a magyarázhatatlan hangváltozást, amit az utcán, lakásban elénk kerülő akadály okoz, nem hallják, amikor mellettünk megnyílik az utca, és nem hallják azt a halk neszt, amit lábuk alatt a járda homokja idéz elő, ami nekünk, egyedüljáró vakoknak, mind-mind biztos és használható tájékoztatónk. Aki "hall" a szó igazi értelmében, az nemcsak a durva, könnyen érzékelhető, hogy úgy mondjam, bántóan kiabáló hangokat hallja meg, hanem olyan finomságokat is, amik az azzal nem foglalkozó embernek nem jelentkeznek. Hiszen a vak sem mindenki hallja azokat a jeleket amelyek se-

gítségével a gyakorlatban biztosan eligazodik még kevésbé ismert helyen is. Mint mindent a világon, ezt is gyakorolni kell, de kell, hogy Istenadta adottsága is legyen hozzá az embernek. Enélkül, hiába minden, sosem lesz "jól hallóvá".

A látók azt mondják: a szem a lélek tükre. Én hozzá merném tenni, hogy a hang a lélek ruhája. Ahogyan a látók képet alkotnak maguknak az előttük álló ember arca, szeme kifejezéséből, úgy megítélheti a vak a hangja után a vele beszélő embert. Nem kell ehhez más, csak "hallani". Tudni! Igaz, hogy hallani lassan mindenki megtanul, hogyan van hát mégis, hogy sokan csalódnak a hangokban? Ismerek egy javakörabeli vak hölgyet, aki a hangok után való megítélésnek esküdt ellensége. Azt mondja, hogy életében kétszer csalták meg komolyabban, s mindkét egyén a világ legszebb, legbársonyosabb hangjának tulajdonosa. Szerinte ez a tény döntő bizonyíték. Szerintem is, de nem az előbbi tétel ellen, hanem amellet, hogy csalni nem elég. Így hozzá az a bizonyos képesség, ami nélkül a látók is képtelenek komoly következtetéseket levonni embertársaik arcáról. Érdekes, hogy magam is, amilyen biztosan következtetek hang után az illető jellemére, annyira tehetségtelen voltam látó koromban arcismeret terén. Úgy esett, hogy egyszer mint a Kolozsvári Közegészségtani Intézet tanársegéde, hivatalosan végigjártam egy fegyházat. Érdekes tanulmány volt látni a különböző nagy bűnök elkövetőit békés munkában, és vizsgálni, hogy mit fejez ki az

arcuk. (Hivatalos feladatom persze nem ez volt.) Láttam köztük egy fiatal, talán 18-19 éves leányt, aki bátran mintája, és pedig gyönyörű mintája lehetett volna akármelyik templom Madonnaképeinek. Kissé elálmélkodhattam rajta, mert a leány, a fegyházak rabtörvénye szerint, felállt, s a világ legangyalibb mosolyával arcán megmondta nevét, korát és, hogy 15 évi fegyház büntetését azért kapta, mert méreggel megölte édesapját. Pedig én esküdni mertem volna rá, hogy el nem taposott még egy hangyát sem. Nos, az én csalódásom volt olyan nagy, mint az én ismerősömé, de a tételt, hogy az arc és a szemek kifejezéséből következtetni lehet a jellemre, nem döntötte meg. Az, hogy én vagy más valamihez nem értek, még nem bizonyítja, hogy az a valami nincs. Persze, hogy milyen hang milyen jellemre mutat, nehéz volna megmondani, sokkal nehezebb, mint az arc jellemvonásait felsorolni. De ha az sem olyan, mint a kétszer kettő, amit csak meg kell tanulni és alkalmazni, azt éppen a nagy olasz arc - és koponyatudós, Lombroso óta tudjuk, aki pompás vastkos könyvet írt tudományáról, amit ezren és ezren elolvastak, de nincs róla tudomásom, hogy azóta eggyel is csökkent volna a becsapott, félrevezetett emberek száma. Hiába, úgy van ezzel is a dolog, hogy ki aminek nem mestere, gyilkosa annak! A hangokban nemcsak a hang minősége, ércesen csengő vagy fátyolozott volta, símasága vagy érdesége az, ami döntő, hanem az összbenyomás. Halljuk látóktól is, nem egyszer, hogy ennek vagy annak bosszan-

tóan kellemetlen, kihívó, éretlen, hengegő, megnyugtató, barátságos, ellen-szenves, stb. a hangja. Hogy ez így van, az az illetővel való érintkezés kapcsán hamar kiderül. Legtöbben tehát a tapasztalat útján jutnak el a megismeréshez, de ha valakiben meg van az említett tehetség, csakhamar elbámul maga is, hogy milyen sokat árul el neki a hang az emberek belső tulajdonságairól: jellem, hajlamok, szokások, tehetség, indulatok, titkolni szándékolt ösztönök felől. Igazi mesterré azonban mindezekon felül a gyakorlat tesz. Figyelve a hangok minőségét, árnyalata-

it, rezgését, a benne rejlő mellékszöngéket, s hozzátéve azt a tapasztalatot, amit az illetőtől más úton megszerezünk, csakhamar nagy és értékes anyaggal ajándékoz meg bennünket. Az anyag tehát tapasztalati. Nem akarom azt állítani, hogy az eredmény csalhatatlan, hiszen az ember tévedhet, hiszen ember de nagy hibának tartanám, ha nem figyelnék rá, mert értékes eszközét dobnánk el magunktól.

Vakok Világa

4. évfolyam 1941. április

Sport, szabadidő

Válogatott csapatot vertek a vakfocisták

Félmillió forinttal támogatja a Magyar Optikus Ipartestület a LÁSS Látássérültek Szabadidős Sportegyesületet. A MOM Sportcsarnokban edző első magyar vakfoci csapatot életre hívó civil szervezet az önkéntes felajánlásból a tervek szerint nemzetközi labdarúgó kupát szervez a Hegyvidéken.

Az előjelek kedvezőek, ugyanis a bemutatkozó mérkőzésen a Bajnokok Ligáját megjárt Hajdú Attilával és Vincze Ottóval felálló csapatot már legyőzték a vakfocisták. Hitet tett a fogyatékkal élő civil szervezetek anyagi támogatása mellett a Magyar Optikus Ipartestület, amely ezúttal a vakfocit Magyarorszá-

gon meghonosító LÁSS Látássérültek Szabadidős Sportegyesületének munkájához járul hozzá ötszázezer forinttal - derült ki a MOM Sportcsarnokban megrendezett sajtótájékoztatón. Az ipartestületet vezető Raák Benedek hangsúlyozta: a jövőben is igyekeznek segíteni azokat a kezdeményezéseket, amelyek a vakok és gyengén látók integrációját szolgálják.

A LÁSS egyesületet képviselő Gombás Judit mindenekelőtt azt hangsúlyozta, hogy a csörgőlabda nem azonos a vakfocival, utóbbi sportág ugyanis csak az utóbbi időben jelent meg Magyarországon. "Egyelőre kizárólag a